

ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΚΟΥΤΙΟΛΟΓΙΑ

Φίλτατε κύριε Σκόκε

Η ΡΟΤΑΣΣΩΝ ώς τίτλον τῆς σημειώσεως μου ταύτης τὴν ἀνωτέρω λέξιν, προλαμβάνω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τοῦ στοιχειοθέτου ἢ τοῦ διορθωτοῦ τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων, ὅπως μὴ διεκφύγῃ ἐκ τῆς συνθήσεως τῆς λέξεως τὸ μικρότερον τῶν ἐν αὐτῷ γραμμάτων καὶ μείνῃ παρόραμα εἰς βάρος μου. Γνωρίζεις δὲ πόσον μεγαλουργὸν εἶναι τὸ μικροσκοπικότερον τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαριθμοῦ, τὸ μόνον ἔξ αὐτῶν τὸ ἔχον μεγαλυτέραν ἴστορίαν καὶ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ἔξωφρενικῆς φιλολογικῆς αἰρέσεως, τοῦ ἰωτακισμοῦ.

Ἡ ἐκ παραδρομῆς παράλειψις τοῦ ἵθτα ἐκ τῆς κουτιολογίας δὲν θὰ ἔχῃ μόνον ἀξουσίου λογοπαιίγνιου, ἀλλὰ καὶ δυσμενῆν τοιούτον περὶ ἐμοῦ, ως γράφοντος «κουτιολογίαν», δὲ ἀναγνώστης τοιούτον βλακοειδῆ βλέπων τίτλον, θὰ στρέψῃ τὴν σελίδα, διότι δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ διαθέσῃ τις μίαν στιγμὴν διὰ κουτιολογίας.

Ἡ δυνάμην ν' ἀποφύγω τὸ ἐνδεχόμενον ἐκ τυπογραφικοῦ παροράματος λογοπαιίγνιον, μεταχειρίζόμενος ώς τίτλον τὴν ἐκ τῆς καθαρευούσης λέξιν, ἢτοι ἀφαιρών ἐκ τῆς κουτιολογίας τὸ πρώτον ο. Ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ ἥτο κίνδυνος νὰ μὴ κεντήσω τὴν περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου, φεύγοντος προτροπάδην πρὸ τῆς σχολαστικῆς λέξεως «κυτιολογία».

Ἡ οὕτως ἢ ἄλλως δὲν πρόκειται περὶ κουτῶν, ἀλλὰ κουτιῶν ἢ κυτίων καὶ ὡρισμένως περὶ τῶν χρησιμευόντων διὰ τὰ σιγαρέττα. Ἀξίζει δὲ τὸν κόπον νὰ διαθέσῃ τις μίαν στιγμὴν εἰς ἀνάγνωσιν μιᾶς στατιστικῆς ἢ παρατηρήσεως τῶν εἰκονοδομένων εἰς τὰ περιβλήματα τῶν χαρτίνων σιγαροθηκῶν διότι ἔξ αὐτῆς δύναται νὰ ἔξαγάγῃ τινὰ συμπεράσματα περὶ τῆς καλαισθητικῆς, καλλιτεχνικῆς καὶ τῆς πατριωτικῆς ἀντιλήψεως τῶν πλουτούντων διὰ τῶν σιγαρέττων καπνοπωλῶν.

Είναι δὲ τὰ κουτία ταῦτα πολυάριθμα καὶ πολυειδῆ, δεικνύοντα τὴν διαφορὰν τῶν ἐμπνεύσεων, τῆς ἀναπτυξέως, τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τῆς φιλοπατρίας, τῆς ἀρχαιοφύλιας. τοῦ σωθινισμοῦ ἢ τῆς ξενομανίας τῶν νεοελλήνων καπνοπωλῶν.

Οὕτω κατὰ γενικωτέραν παρατήρησιν οἱ πλεῖστοι, ἂν μὴ πάντες οἱ καπνοπωλαι ἀναγράφουσιν ἐπὶ τῶν κουτίων τὰ ὄνόματα ἢ τὰς διευθύνσεις τῶν ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ, τινὲς δὲ τοὺς τίτλους τῶν καταστημάτων τῶν μόνον γαλλιστί, ὡς δὲ τῶν σιγαρέττων Chic καὶ τῶν Bizon καὶ δὲ τοῦ Ideal, ὡς ἂν μὴ εἴχομεν τὴν ἑλληνικὴν λέξιν, ἐξ ἣς οἱ Γάλλοι ἀπεκάλεσαν τὸ ἴδεωδες ἢ ἴδαινικόν. Τοῦτο δὲ ἔπαθον δχι μόνον οἱ καπνοπωλαι ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν μέσαις Ἀθήναις ὄνομάσαντες τὰ διάφορα Splendid, High life, Dorée, Central, Bazar, Tea Roomis καὶ δὲ ἐν διδῷ Σταθίου ὑποδηματοποιὸς Beys (il n'y a qu'un Beys).

Ο γαλλικὸς οὗτος ἀναδαπτισμὸς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀρνητικατρία, ἀλλ' ἀναγνώρισις τῆς γαλλομαθείας καὶ τῆς κοσμοπολιτικότητος οὗτως εἰπεῖν τῶν συγχρόνων Ἀθηναίων καὶ ἐπαρχιωτῶν.

Ολίγοι τῶν καπνοπωλῶν δείκνυνται ἐκ τῶν κουτίων τῶν ἐγωῖσται, ἀρκούμενοι εἰς παράθεσιν τῆς εἰκόνος των, ἀντὶ παντὸς ἀλλού κοσμήματος ἢ ἐμβλήματος. Ἰσως δὲ τοῦτο δὲν γίνεται πρὸς ἔκφρασιν αὐτοπροσωπολατρείας, ἀλλ' ἀπλῶς ὅπως διακρίνωνται διὰ τῆς εἰκόνος τῶν ὑπὸ πελατῶν, μὴ δυναμένων νὰ τοὺς ἀνεύρωσι ἐξ ἀγραμματοσύνης ἐκ τῆς ἀναγνώσεως μόνον τῶν ὄνομάτων. Ἀλλ' εἰς τι ἐκ τῶν κουτίων κύτων, ἐνῷ είναι δύο οἱ συνεταῖροι (ἀδελφοὶ Σερετόπουλοι) — ὑπάρχει ἢ εἰκὼν ἐνὸς μόνον αὐτῶν. Ἀλλοι δέ, μετριοφρονέστεροι αὐτῶν, περιωρίσθησαν εἰς τὴν ἀναγραφὴν μόνον τοῦ ὄνόματός των ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων τινὲς ἔφροντισαν νὰ κοσμήσωσι τὰ κουτία δι' ἔξεικονίσεως ἀντικειμένου συνωνύμου πρὸς τὰ ὄνόματά των, ὡς δὲ ἐν Ἀθήναις καπνοπώλης Βάρκας δι παραθέτων λέμβον (βάρκαν), ἢ δι καπνοπώλης Βέλλος, δι θέτων παρὰ τὸ ὄνομά του τὸ τορπιλικὸν τὸ καλούμενον «Βέλος» !!

Εὐάριθμοι είναι οἱ ἔξυμνοῦντες τὴν ποιότητα τῶν σιγαρέττων τῶν διὰ τῆς ἔξεικονίσεως καπνιζόντων ἐν μακαριότητι. Οὕτω τὸ κουτίον τοῦ παρὰ τὰ ἀθηναϊκὰ «Δαρδανέλλια» καπνοπώλου ἔξεικονίζει δύο φρακοφόρους καπνιστάς, ὃν εἰς καπνίζει σιγαρέττον. Ο ἕτερος δὲ ἀπολαμβάνει μακαρίως θεώμενος τὰς τολύπας τοῦ καπνίζοντος σιγαρέττου. Ὑπὸ τὴν ἔποφιν δὲ τῆς καλλιτεχνικῆς ρεκλάμας τοῦ σιγαρέττου ἀρίστη ἡ τοῦ ἐν Μονάχῳ Ἐλληνος καπνοπώλου Παπαστάθη. Ἀλλὰ τὴν θυμυκσίαν ἐκείνην εἰκόνα ἔγραψεν δι Γκιζης ἀρκεῖ δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ὅπως τάξῃ τὴν ρεκλάμαν τοῦ σιγαρέττου πρώτην ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως. Παριστᾶ ώραιάν κεφαλήν γυναικός περιστεφομένην διὰ διαδήματος ἐκ σιγαρέττων.

Παραπληγία παράστασις, ἀλλ' ἀτελέστερον ἐκτελεσθεῖσα, είναι ἡ εἰς τὰ κουτία τοῦ ἐν Καλαμῶν καπνοπώλου Σκιᾶ. Παριστᾶ ώραιάν αὐλητρίδα κρατοῦσαν διὰ τῶν δύο χειρῶν της διαυλον, ἐξ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΕΝΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

Ο χορος των ναϊδών. — ("Εργον Α. Böcklin)

οῦ ἔξέρχονται (— τι νομίζετε; — Ήχοι;) σιγαρέττα! "Αγνωστον τι ηθελε νὰ συμβολίσῃ ὁ συνθέτης διὰ τῆς αὐλητρίδος· δυσεξήγηγητος δημως ἡ ἔξ ἀρχαῖου αὐλοῦ, κατ' ἀναχρονισμόν, ἐκπομπὴ τῶν ρεκλαμαριζομένων σιγαρέττων. Παραπλησίαν παράστασιν γυναικός, ἀπολαμβανούσης τὸ κάπνισμα σιγαρέττου, ἔχουσι καὶ τὰ κουτιά τῶν ἐν Τρικόρφοις καὶ Πάτραις ἀδελφῶν Σερετοπούλων. Τὰ δὲ κουτιά τοῦ Μ. Δημοπούλου παριστῶσι τρεῖς ώραιας ἡμίγυμνους γυναικας καπνιζούσας παρὰ τὴν θάλασσαν.

Οἱ πλείονες τῶν καπνοπωλῶν δείκνυνται ἐκ τῶν κουτίων των μεγαλοϊδεάται καὶ φιλάρχαιοι, ἡ ὡς λέγουν σήμερον οἱ νέοι ἀνδρες, προγονόπληγκτοι ἢ πατριδοκάπηλοι. Οὕτως εἰς εἰκονίζει τὸν Θεμιστοκλῆν δίδοντα τὴν χείρα εἰς τὸν Κανάρην, πλησίον δὲ τοῦ μὲν πρώτου τὸ πανόραμα τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ δὲ δευτέρου τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Ἀγίας Σοφίας. "Ετερος δέ, δ Τζάνε καὶ δ Φατσέας, παριστὰ πάλιν τὸν Θεμιστοκλῆν δεξιούμενον τὸν πρίγκηπα Γεώργιον τῆς Ἐλλάδος, παρ' αὐτοῖς δὲ φοίνικα αἰγυπτιακὸν καὶ θάλασσαν, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τριήρης καὶ σημερινὸν θωρηκτόν. "Ετερος δέ, δ Τατάκης, παραθέτει τὴν εἰκόνα τοῦ Ἑρμοῦ τοῦ Πραξιτέλους καὶ πλοῖον τριέστιον. "Αλλος, δ ἐν Δαρίσσῃ καπνέμπορος Μπαλταδώρος, ὄνομάσας τὸ κατάστημά του Μέγας Ἀλέξανδρος, ἔχει ἐπὶ τοῦ κουτίου τὴν εἰκόνα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. "Υπερβάλλουσι δὲ πάντας ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀρχαιοφιλίας οἱ ἐν δῷφι Σταδίου συνεταῖροι Πρωτοπαπᾶς καὶ Γιαννουκάκης ὥραιοτάτας ἔχοντες ἐπὶ τοῦ κουτίου των παραστάσεις ἔξ ἀρχαίων ἀγγείων, βωμῶν καὶ ἀετωμάτων. Εἶναι δὲ κομψότατα τὰ κουτία των, φέροντα τοικύτας παραστάσεις καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν των. "Ἐν μιᾷ τούτων εἰκονίζεται ταῦρος, ἐφ' οὐ κάθηται πτερωτὴ κόρη· ἐπὶ ἑτέρας πλευρᾶς πεζὴ κόρη προσπαθοῦσα νὰ συγκρατήσῃ τρέχοντα ταῦρον καὶ ἄλλας ἔξ ἀγγείων παραστάσεις.

"Ομηρικὰς δὲ παραστάσεις ἔξ ἀναγλύφων εἰκονίζουσι καὶ τὰ κουτία τοῦ καπνεμπόρου I. Κουτσούκου, ἦτοι τὸ ἄρμα τοῦ Ἀχιλλέως σύροντος τὸν Ἐκτόρα, καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς ὅδυρομένην τὴν οἰκογένειαν, ἵσως τοῦ Βασιλέως τῆς Τροίας Πριάμου.

"Ατελειστέρα ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταῦτην εἶναι ἡ ἐπὶ τῶν κουτίων τῶν ἀδελφῶν Ηέρση παράστασις τοῦ Ἑρμοῦ, τῆς Νίκης, τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἵππου καὶ τροχοῦ ἀρματος· ἀλλ' ἡ ἀτέλεια ἵσως προέρχεται ἐκ τοῦ προτύπου, ἔξ οὐ ἐλήγθη.

"Ὕπὸ ἔποψιν τελειοτέρας εἰκόνος καὶ συμβολισμοῦ, ἔξέχουσι καὶ τὰ κουτία τὰ παριστῶντα τὸν Ἐρμῆν δεικνύοντα εἰς παρακαθημένην γυναικα, ἵσως τὴν θεαν τῆς Γεωργίας, μέρος τοῦ ἀθηναϊκοῦ πανοράματος, ἦτοι τὴν Ἀκρόπολιν μετὰ τῶν στηλῶν τοῦ Ολυμπίου Διός καὶ τοῦ ἐγγύς Ιλισσοῦ. "Αλλὰ τὸ εὑφυέστερον εἶναι τὸ ἐν μέσῳ κιόνων ἐπὶ στήλης ἀρχαικῆς εἰκονιζόμενον ἀροτρον καὶ αἱ ἀνωθεν αὐτοῦ ἴστορικαι λέξεις «ἐν τούτῳ νίκα». "Η Ἀκρόπολις δημως δεσπόζει κατ' ἀριθμὸν ἐπὶ τῶν κουτίων, ὡς συμβολί-

ζουσα τὴν ἑλληνικὴν ιδέαν, ὡς και ἐμβλήματα τῆς ἑλληνικῆς σοφίας και παιδεύσεως, ὣν τὸ ἀτεχνότερον ὑπὸ ἔποψιν ἐκτελέσων, ἢ γλαῦξ, ἥτις κάθηται ἐπὶ αἰλάδου δένδρου καπνοῦ. Εἶναι δὲ τὸ ἐμβλήμα τούτο τὸ κατατεθὲν σῆμα καπνεμπόρου τῆς δόσου Σταδίου.

Οὐλίγοι ἐκ τῶν καπνεμπόρων ἐκόσμησαν τὰ κουτία των μὲ εἰκόνας τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Εἶς τούτων ὧνόμασε τὸ κατάστημά του «Κολοκοτρώνης» και ἔχει ὡς εἰκόνα ἐπὶ τῶν κουτίων τὸν ἡρωϊκὸν Κολοκοτρώνην μετὰ τῆς περικεφαλαίας του· ἄλλος δέ, δὲν Αἰγίφ Ρηγόπουλος, τὸν ἀσέμιον βασιλέα "Οθωνα.

"Αλλ' ὁ σύνδεσμος τῶν καπνοπαραγωγῶν 'Αγρινίου δὲ πανομάσας τὰ σιγαρέττα τοῦ «Ζενίθ», καινοτομῶν ἐν τούτῳ, παραθέτει μικρὰς φωτογραφικὰς εἰκόνας σύχι ἔξωθεν τοῦ κουτίου ἄλλ' ἐσωθεν, εἰκονίζουσας νεοελληνικὰς ἐνδυμασίας φουστανέλλοφόρων και ἐπαρχιακῶν κουστουμιῶν.

Συμβολικὴν και ἀνάλογον πρὸς τὸν τίτλον των Ideal ἔχουσι τὰ κουτία τῶν σιγαρέττων τούτων, ὡς δύναται νὰ εἰκάσῃ τις ἐκ τοῦ παρατεθέντος ὡς κατατεθέντος σήματος, παριστῶντος τὸ κηρύκειον τοῦ "Ερμοῦ ἐπὶ τῆς χρησμοποιουμένης εἰς τὸ ἀγγλικὸν παιγνίδιον λόσουν τένυντος ῥακέττας.

"Απόρον δὲ πᾶς δὲν ἔνεπνεύσθησαν ἐκ τοῦ «ἰδεώδους» εἰς παράστασιν: συμβολίζουσάν πως ἡ δικαιολογίαςαν τὸν τίτλον των.

"Ετερος καπνέμπορος, δὲν 'Αθήναις 'Αγαπητός, προύτιμησεν ἀντὶ πάσης ἄλλης παραστάσεως νὰ θέσῃ τὸ ἀγαπητὸν ἄλλως δνομά του. Ἐν τούτοις ἐπὶ τοῦ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κουτίου κατατεθέντος σήματος εἰκονίζεται ἀστήρ μετὰ τῶν κάτωθεν αὐτοῦ ἐπεξηγήσεων διε εἰναι «πράσινος ἀστήρ». Δὲν ἡδυνάμην νὰ ἐξηγήσω τὸν λόγον, δι' ὃν ἔξικεταικῶς δ ἀστήρ οὗτος ἐχρωματίσθη και ὠνομάσθη πράσινος. "Ισως δ ἀστήρ διὰ τοῦ πρασίνου χρώματος, τῆς ἐλπίδος, προσγγέλλει αἰσιον μέλλον. Τὸ πράσινον χρῶμα κυριαρχεῖ ἐπὶ τινῶν κουτίων, ὡς τὸ τοῦ Φυτανοπούλου, ἐπὶ τοῦ δποίου εἰκονίζονται δύο σιγαρέττα. "Η αὐτὴ δὲ ἀπλότητης παρατηρεῖται και εἰς τὰ τοῦ καπνεμπόρου Κουλουριώτη, φέροντα τὸ δνομά του μεθ' ἔνδες ἐρυθροῦ σταυροῦ και μεταλείων ἐκθέσεων, προτιμώτερα ίσως τινῶν ἄλλων συμβολισμῶν. "Η πρὸς τὴν 'Αθηναϊκὴν 'Ακρόπολιν λατρεία τῆς πλειοφηφίας τῶν καπνεμπόρων συνεδύσθη παρά τισι και πρὸς τὴν καπνοφυτείαν. Οὕτως εἰς, δὲν 'Αθήναις M. Δημόπουλος εἰκονίζει τὴν 'Ακρόπολιν ἐν ὥραιᾳ εἰκόνι, διαφαινομένην διὰ διατετρυπημένου φύλλου καπνοῦ! "Ετεροι δέ, οἱ Μαυράκης και Μαραγκούδακης, τιτλοφορήσαντες τὸ πρατήριον τῶν σιγαρέττων τὴν «ἰερὰν βοτάνην», ἔχουν ὡς μόνον κόσμημα ἐπὶ τῶν κουτίων τὸν δικέφαλον τοῦ Βυζαντίου ἀετόν.

Οὕτως διαφόρους συμβολικάς παραστάσεις, ἀντιλήψεις, συνδυασμοὺς και ἐμπνεύσεις εἰκονίζεται ἐν τοῖς πλείστοις τῶν κουτίων ἢ ἀρχαία ἑλληνικὴ ιστορία μετὰ τῆς νεοελληνικῆς και τῆς καπνεμπορίας. 'Αλλ' ἀπὸ τοῦδε μετὰ τούς δύο νικηφόρους πολέμους

ἄρχεται νέα περίοδος ἐξελίξεως τῆς ἐπὶ τῶν κουτίων τῶν σιγαρέττων νεοελληνικῆς καλλιτεχνίας. Θ' ἀντικαταστήσῃ δ' ἐπὶ τινα χρόνον τὴν πλειοφυοῦσαν ἐν αὐτοῖς Ἀκρόπολιν, τὸ θωρηκτὸν Ἀδέρωφ καὶ τὸ Μπιζάνι καὶ ἡ Θεσσαλονίκη καὶ τὰ Ἰωάννινα καὶ μύρια ἄλλα. "Αν δέ τις υρίνῃ ἐκ τῆς πρώτης περιόδου, πλουσιωτάτη προαγγέλλεται ἡ καλλιτεχνικὴ καὶ συμβολικὴ παραγωγὴ. Δὲν ἀμφιβάλλω δὲ δι: δικαίως θὰ ἐπικρατήσῃ ἐν αὐτοῖς τὸ καθιερωθὲν σύγχρονον σύμβολον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, δικέφαλος ἀετός τοῦ Βυζαντίου, δηδη τεθεὶς εἰς τὰ κουτία τῆς «Ιερᾶς Βοτάνης». Θὰ παρακολουθήσω δὲ τὴν νέαν ἐξελίξιν καὶ θὰ συμπληρώσω τὴν ἀνω σημείωσιν, ἀδιαφορῶν ἀν τις τῶν σοθιαρῶν μὲ νομίση δι κουτολογῷ κουτιολογῷ.

(1914)

ΤΙΜ. ΑΜΠΕΛΑΣ

Τὰ γυναικεῖα κλάμματα

'Η Φιφή.—Μπά! πῶς ἀπὸ δῶ πέρα, Κική;

'Η Κική.—Ἐρχομαι ἀπὸ τὴν κηδεία τῆς καῦμένης τῆς Ἀρρας.

"Ἄχ! δὲν ξέρεις πόσο τὴν κλαιει ἡ ψυχή μου . . .

'Η Φιφή.—Καὶ ὅμως δὲν φαίνεσαι κλαμμένη . . .

'Η Κική.—Ναι, ἀπέφυγα, ἀλήθεια, ω κλάψω, γιατ' ημουν ω πάω τώρα σ' ἔνα appr̄és midi . . .